

KIRSTEN HASTRUP: *Det antropologiske projekt: Om forbløffelse*. Gyldendal Introduktion. København 1992. 84 sider, pris 110 kr. ISBN 87-00-12828-7.

Bogen er på 83 sider, handy og på mange måder tiltrækkende. Personligt kan jeg godt lide „forbløffelses-temaet” som titlen hentyder til, fordi det på en sær måde gør verden mere sprød og spændende end skorpeagtig og trivial: „Projektet er således meget omfattende. Det handler nemlig til stadighed om at give plads til den forbløffelse, der snarere knytter sig til menneskers ukendte kulturelle muligheder end til den endelige kortlægning af kulturelle forskelle” (s. 11). Og hvem kan herudover have noget imod, at antropologien på kort form prøver at gøre sig tilgængelig for en bredere kreds omkring emner som „afstand”, „erfaring”, „relativitet”, „refleksivitet” og „etik”? Så velkommen til Kirsten Hastrups bog.

Ved læsning af bogen opdager man, at den ikke blot handler om forbløffelse, men at den også er i stand til selv at forbløffe. Først og fremmest må man forbløffes over bogens niveau. Dette er ikke en introduktionsbog for den uforberedte læser, selv om forfatteren har gjort sig store anstrengelser for indimellem at finde fordøjelige dagligdags ord at beskrive ved hjælp af. Emnernes behandling forudsætter, at læseren har et rimeligt godt begreb om videnskabs teori, postmodernisme og dekonstruktion samt iøvrigt kan sin Marx og andre klassikere – ikke mindst for selv at kunne lægge til og trække fra, når positionerne bliver for karikerede og argumenterne for selv-suggerende. Såvidt jeg kan bedømme, er der da også tale om en tekst, som først senere er blevet konverteret til en „intro-bog”, så forlaget har formodentlig selv ansvaret, hvis bogen rammer forbi den påtænkte målgruppe. I hvert fald taler forlaget om „en letlæst indføring i den aktuelle forskning” (bagsiden), mens forfatteren selv taler om „genetableringen af en videnskabelig selvtillid” og om, at bogen er „en præsentation af nogle overvejelser, der foregår her og nu, snarere end en fremlæggelse af resultatet. Dem kan man finde andre steder”(s. 5).

Bogens overblik er fortrinligt. På få sider dækkes store og spændende videnskabelige og antropologiske problematikker, og Kirsten Hastrup formår at gøre de store spørgsmål nærværende og udsætte dem for utraditionelle vinkler. Undertonen er imidlertid ikke til at tage fejl af: dette er også et skrift for noget: „geneta-

blering af en videnskabelig selvtillid”, måske, og samtidig et skrift mod noget: alt det, som Kirsten Hastrup øjensynlig mener, man skal gøre den efter-modernistiske antropologi forskelligt fra for selv at kunne blive til. Det betyder f.eks., at feltarbejdet på mytisk vis ophøjes til en noget nær kosmisk oplevelse af adept initiering og den ultimative eksklusivitet for antropologien: uden den intet, ved siden af den kun „ikke-antropologi”. Kan være at nogle føler, at antropologien i disse tider har nødig at slå på sin eksklusivitet, sit excentriske charter eller sit ultra-eksotiske projekt for at håndhæve fagets berettigelse. Mine egne erfaringer med antropologien, som godnok er mere praktiske og måske mindre teoretisk tidssvarende, siger mig, at antropologien netop vinder sin konkrete styrke og sin håndgribelige anerkendelse ved at integrere sig med en masse andre vinkler og tiltag mere end ved determineret at forsøge at distancere sig fra dem.

Ved første gennemlæsning var der en ting, som atter og atter irriterede mig: de manglende henvisninger. Først forklarede jeg mig selv, at det jo var en introduktionsbog som ikke måtte overlæsses af noter og henvisninger. På den anden side henvender den sig helt åbenbart til et videnskabeligt skolet publikum. Dernæst beroligede jeg mig selv med, at der jo var litteraturliste bag i bogen. Den var godnok ikke særlig varieret, nærmest lidt vel selektiv, men den var der, hvis nogle skulle have lyst til at gå videre med nogle af emnerne.

Men tilsidst blev irritationen alligevel for stor. Når der f.eks. står (på side 29) at „Idag ved vi, at langt den største del af menneskers viden er indlejret i ikke-sproglige forhold.” lider jeg stadig af en kritisk akademisk tradition, som indimellem byder mig at få svar på, hvem der egentlig mener at vide, at det er sådan det forholder sig, og hvorfor de mener, at vi nu ved sådan. Kort sagt: giv mig en henvisning, så jeg både kan læse forfatterens spor igennem teksten og måske ligefrem indimellem sætte mine egne spor, i stedet for blot tillidsfuldt at lukke øjnene og lade mig føre ved hånden gennem uvejsomt terræn.

Jeg håber meget – for antropologiens skyld – at de første bortforklaringer på min irritation er de rigtige: de manglende checkpunkter i teksten skyldes forlagets intro-strategi og ikke forfatterens indstilling om, at forbløffelsens antropologi symptomatisk kan undvære trivial kritik og gammeldags videnskabelighed, når

blot initieringen er foregået, og man er stærk i troen – mellem venner og åndsfejer.

Hvis det sidste skulle være tilfældet, kølner det min umiddelbare glæde ved forbløffelsestemaet. I så fald er man nemlig i mine øjne ved at skabe en slags „Antropologiens Mesterfortælling” påny, stik mod de formulerede intentioner i bogen. Og hvad værre er: det bliver i så fald en mesterfortælling, der er umulig at – dekonstruere!

Læs bogen, ja køb den for den sags skyld. Det er en bog, man nok ville pille ned af hylden med mellemrum, fordi den ønsker at „fastholde billedet af den gode forsker, som en, der tør tænke nyt, snarere end en, der bare gør det rigtige” (s. 5). Og tillad mig så at udtrykke mit eget spinkle håb om, at den „rekonstruktion af vilje til klarhed” (s. 13), som Kirsten Hastrup efterlyser, nu hvor vi efter sigende står på ruinerne af den postmodernistiske forvirring, ikke skal forestås af en mysteriekult med et ganske særligt credo.

Geert Egger, Ph.d.
Human Resource Development
Novo Nordisk A/S

KIRSTEN HASTRUP (ed.): *Other Histories. European Association of Social Anthropologists*. London: Routledge 1992. 133 sider. ISBN 0-415-06123-7 (paperback) pris £9,99, ISBN 0-415-06122-9 (hardback) pris £35,00.

Lad det stå klart, at det er en ganske sympatisk bog, som Kirsten Hastrup har redigeret med indlæggene fra en session under *First Conference of the European Association of Social Anthropologists* i Coimbra, 1990. Sessionens formål var „to provide a coherent picture of the position of ‘history’ in social anthropology”, som det udtrykkes i introduktionen (s. 1). Omkring dette tema er der samlet seks indlæg, hvoraf de fem arbejder med europæisk materiale, og det sidste forholder sig til Europa, samt en afsluttende kommentar af Anton Blok; det hele er forsynet med en introduktion af redaktøren.

Med dette lad det også stå klart, at bogen i nogen grad lider under sit ophav. Som det kan blive tilfældet, når konferencepapirer skal publiceres, så præges bogen af, at hver forfatter har følt sig kaldet til at forholde sig til sessionens problematik – i teksten er dette blevet til gan-

ske lange indledninger til hvert indlæg. Indledninger der, som Anton Blok slår fast (s. 123), ganske langt indeholder tanker fra og henvisninger til de samme antropologiske tekster, som altså derved bliver udpeget som de „hotte” navne i diskussionen om historie og antropologi (i antropologi).

Omdrejningspunktet i bogen, det sammenhængende billede af „historie”, er en forståelse af historie som en mere eller mindre konkret sammenhæng mellem på den ene side „virkelige” hændelser i tid og rum, på den anden side tolkninger (eller ikke-tolkninger) af disse hændelser i nu-tid og nu-sted. Afledt af dette bliver spørgsmålene om: hvorledes og hvorfor disse tolkninger/ikke-tolkninger er blevet til – og hvordan de bruges/ikke-bruges (se f.eks. s. 17). – Over dette omdrejningspunkt bøjer hver forfatter sin historie(!), hvoraf nogle, Anne Knudsens Korsika og Kirsten Hastrups Island, turde være den hjemlige læser så nogenlunde bekendt, mens et par af de andre er nye bekendtskaber (i det mindste for mig, der ikke er antropolog): John Davis om ikke-europæiske historier – i diskussion med Eric Wolf –, Thomas Hauschild om tradition og historie, João de Pina-Cabral om „pagane” kontinuiteter i moderne samfund, og Michael Herzfeld om forholdet mellem politisk retorik og folklore.

Samlingens omdrejningspunkt fremstår som dette – omend ganske diffuse – sammenhængende billede af „historie” i antropologi. Men man kan ikke lade være at tænke, at der kunne være andre (også antropologiske) indfaldsvinkler, som ikke kommer til orde; ligesom historikere, som Anton Blok påpeger, synes mest at tjene som leverandører af materiale og ikke som samtalepartnere i den videnskabelige diskussion om mødet mellem det rumlige og tidslige. – Det ville for diskussionens rækkevidde have været en fordel, hvis nogen havde forsvaret Historiens ret frem for Historierne; eller argumenteret for Historiernes totale frihed af Historien. Billedet bliver næsten for „coherent”. Og spørgsmålet, om der findes nogle grundlæggende modsætninger mellem historisk og antropologisk metodik, som gør sammensmeltningen af det historiske og antropologiske objekt problematisk, diskuteres ikke (Palle Ove Christiansen rammer kernen i spørgsmålet med sin talende titel: *Historie + antropologi = historisk antropologi? Fortid og Nutid*, 1983). At udgå fra, at man ikke længere behøver tale om historisk antropologi,